Till medlemmarne av Sweriges riksdag år 1880

Vardagstryck

KUNGL. BIBLIOTEKET
National Library of Sweden

Till medlemmarne af Sweriges riksdag

år 1880.

Då riksdagen eger att befatta sig äfven med kyrkliga angelägenheter, och det till stor fröjd för alla upprikti-
ga vänner af sann religiös frihet visat sig, att riksdagen allvarligt behjertat vigten af reformer, som varit egnade att befordra en sådan frihet, så drista undertecknade på uppdrag af ett af vänner till en fri inre mission sistl. sommar i Stockholm hållet möte, vända sig till Eder för att fästa Eder uppmärksamhet på

ett lagrum, hvilket icke väl öfverensstämmer med de grundsatser om religiös frihet, som alltmer gjort sig gällande i vårt land. Vi mena Kongl. Förordningen af den 11 Dec. 1868 angående serskilda sammankomster för andaktsöfning.

Att sådana sammankomster i allmänhet äro genom nämda nådiga förordning tillåtna, det måste ju med tacksamhet erkännas. Derigenom är den stora grundsatsen uttalad, att det i vårt fädernesland icke skall anses såsom i och för sig något brott, att medlemmar af svenska kyrkan, som det vilja, enskildt samlas för att tillbedja Gud, sjunga hans lof och betrakta hans ord. Att en sådan sammankomst »å tid, då allmän gudstjenst i församlingen förrättas, ej må ega rum så nära det ställe, der gudstjensten hålles, att denna eller ordningen dervid störes», det är ock ett stadgande, hvars rättmätighet vi ingalunda vilja bestrida; tvertom inse vi mer än väl statens såväl rättighet som pligt att med sin makt träda emellan för att emot störande ingrepp skydda hvarje gudstjenstsammankomst, som icke rubbar den borgerliga ordningen. Deremot förekomma i samma nådiga förordning tvenne stadganden, hvilkas upphäfvande enligt vår uppfattning är af stor vigt.

Det första stadgandet lyder sålunda: »Ej må vid religionsöfning, som ej är att hänföra till enskild husandakt, tillträde vägras församlingens presterskap, medlem af dess kyrkoråd eller den offentliga myndigheten i orten, hvilken sistnämda myndighet, i händelse af inträffad olaglighet eller oordning, eger att, der så nödigt anses, sammankomsten upplösa». Att här icke kunna åsyftas de offentliga sammankomster med Guds ords predikan, hvilka af lekmän hållas, det är uppenbart, eftersom till dessa sammankomster alla, som vilja komma, fritt inbjudas och ingen, eho det vara må, utestänges. Derför synes detta stadgande icke kunna ega tillämpning på andra sammankomster än sådana, der personer samlas i en sluten krets för gemensam andaktsöfning och inbördes uppbyggelse. Men är det nu erkändt, att sådana sammankomster icke i och för sig äro att anse såsom något brott, så synes intet förnuftigt skäl kunna anföras, hvarför de icke i likhet med alla sådana enskilda sammankomster, vid hvilka ingen andaktsöfning förekommer, skola kunna få hållas utan intrång af obehöriga personer. Om man invänder: »Olagligheter och oordningar kunna vid dessa sammankomster förekomma», så svara vi: Det finnes *inga* sammankomster, vid hvilka icke olagligheter och oordningar *kunna* förekomma, och dock, om ett lagförslag väcktes, att man måtte om sammankomster, vid hvilka ingen religionsöfning förekommer, stadga detsamma, som i ofvan anförda ord är stadgadt om sammankomster för enskild andaktsöfning, så skulle säkert ett sådant förslag enhälligt och med afsky förkastas af riksdagen. Men om så är, då är det ju i alla händelser förunderligt, hvarför sammankomster, som hållas för gemensam andaktsöfning, skola i lag annorlunda anses och behandlas än andra sammankomster. Förekommer vid sådan sammankomst någon olaglighet, så må ju dermed förfaras alldeles så som med olagligheter, hvilka vid andra sammankomster möjligen förekomma; men att under förevändning, att möjligen olagligheter kunna förekomma, gifva fremmande personer rättighet att, närheldst det behagar dem, göra intrång, der enskilda personer i sluten krets samlas för gemensam uppbyggelse eller för annat obrottsligt ändamål, det är för rättskänslan upprörande och bör utan tvifvel ej i ett fritt lands lag förekomma.

Nu kan visserligen invändas, att ingen förnuftig prest eller kyrkorådsledamot eller öfverhetsperson gör sådant intrång; men om så är, då synes intet rimligt skäl kunna anföras för förnuftigheten af den lag, som gifver dem rättighet, ja indirekt uppmuntrar dem dertill.

Det andra stadgandet lyder sålunda: »Uppträder någon, som ej är prest eller enligt kyrkolagen berättigad att offentligen predika, vid dylik sammankomst såsom lärare med andliga föredrag, som anses leda till söndring i kyrkligt hänseende eller förakt för den allmänna gudstjensten eller eljest till undergräfvande af religionens helgd, ankomme på kyrkorådet att honom förbjuda att i berörda egenskap inom församlingen vidare uppträda. Hvar som underlåter att ställa sig till efterrättelse kyrkoråds förbud mot utöfvande af lärareverksamhet, böte från och med femtio till och med trehundra riksdaler». Kan om det förra stadgandet sägas, att dess orimlighet är så allmänt insedd, att svårligen något exempel på dess tillämpning torde kunna uppletas, så kan deremot detsamma tyvärr icke sägas om detta sednare. Nej, äfven de sista åren hafva haft att uppvisa upprörande exempel derpå, att fullkomligt oförvitliga personer blifvit dömda till böter samt, i brist på tillgångar, måst ingå i fängelse blott fördenskull, att de hållit föredrag, som »ansetts leda till kyrklig söndring».

Men icke nog dermed, att till följd af detta stadgande redbara och pligttrogna medborgare kunna kastas i fängelse för det, som för dem är en samvetssak; enligt samma stadgande åligger vederbörande kyrkoråd ingen bevisningsskyldighet. Det behöfver blott »anse», att ett föredrag leder — *icke bevisa, att det har ledt,* nej endast *anse, att det leder* till kyrklig söndring etc. — för att kunna för framtiden vid äfventyr af dryga böter förbjuda den person, som hållit föredraget, att inom församlingens område med andliga föredrag uppträda. På det borgerliga området kan ingen dömas utan full bevisning; ingen kan dömas såsom tjuf eller dömas förlustig rättigheten att idka handel eller annan rörelse inom en socken derför, att han t. ex. af kommunalnämden »anses» hafva tillegnat sig en krona, som ej var hans, eller hafva bedragit en kund l. d. Nej, der fordras ordentlig ransakning och bevisning. Men på det kyrkliga området kan en person ej blott för ett år utan för all framtid förbjudas att med andliga föredrag i en socken uppträda, blott derför att kyrkorådet »anser» ett af honom förut hållet föredrag hafva varit egnadt att förorsaka kyrklig söndring, och det utan att kyrkorådet behöfver hafva hört det hållna föredraget eller behöfver uppgifva något skäl, hvarför det så »anser», eller behöfver bevisa, att något skäl alls förefinnes. Lätteligen låter det ock tänka sig, att ett kyrkoråd kan såsom kyrklig söndring eller förakt för den allmänna gudstjensten anse, att församlingsbor till följd af en olämplig prestmans andelösa predikningar eller till följd af hans otillbörliga lefverne — hvarpå tyvärr icke exempel saknas — underlåta att besöka kyrkan, medan de deremot ganska talrikt besöka en begåfvad och gudfruktig lekmannapredikants enfaldiga men ofta på ande och lif rika föredrag, hvaraf de anse sig erhålla den uppbyggelse, som de behöfva. I sådant fall måste lekmannen till följd af det goda, som finnes hos honom, lida såsom förorsakande ett ondt, hvilket presten genom sin andelöshet vållat. Det erfordras säkerligen icke någon bevisning för oförnuftigheten och okristligheten af en sådan lag. Må den, som illa gjort, efter hållen ransakning och på grund af förebragta bevis ordentligen dömas, men må ingen genom en orimlig lag prisgifvas åt ett kyrkoråds godtycke! Detta torde utan tvifvel vara rättvisa lika väl på det kyrkliga som på det borgerliga området.

Under de sednaste åren hafva tvenne händelser förekommit, som mer än tydligt visa, på hvilket ledsamt sätt det nu ifrågavarande stadgandet *kan* begagnas. År 1876 utfärdades af Moheda församlings kyrkoråd

förbud för en lekmannapredikant att i församlingen vidare uppträda, och det utan att samme predikant varit för kyrkorådet förekallad eller hörd. Förbudet öfverklagades men stadfästes af Wexiö domkapitel. Saken gick vidare till Kongl. Maj:t, som upphäfde förbudet under förklaring, att ingen kunde ohörd dömas. På det borgerliga området gäller det ju ock såsom så vigtigt, att den anklagade höres, att han genom domstolens åtgärd hemtas, om han ej sjelfmant på kallelse infinner sig. Icke desto mindre utfärdades år 1879 af Hanebo församlings kyrkoråd förbud för en predikant att med föredrag i församlingen vidare uppträda, och det ehuru hvarken nämde predikant varit för kyrkorådet förekallad och hörd eller någon af kyrkorådets medlemmar varit närvarande vid det föredrag, som kyrkorådet »ansett» leda till kyrklig söndring. Besvär anfördes hos Upsala Domkapitel, och ehuru en af Domkapitlets ledamöter anförde Kongl. Maj:ts nyss nämda utslag, stadnade dock Domkapitlet vid att stadfästa Hanebo kyrkoråds förbud. Deröfver anfördes underd. besvär hos Kongl. Maj:t, som undanröjde Domkapitlets resolution. Nu är väl sannt, att dessa tvenne prejudikat gifva förhoppning, att en lekman under lika förhållanden alltid har att motse rättvisa hos Kongl. Maj:t, men Upsala Domkapitels förfarande visar lika tydligt, att han, så länge ifrågavarande lagstadgande finnes, icke kan med säkerhet motse att undgå trakasserier eller undvika de besvär, obehag och penningeutgifter, som med en rättegång är förenade.

Att här ifrågavarande lag sedan sin tillkomst intet gagn gjort, det torde ock vara allmänt erkändt. Hvarje gång den blifvit tillämpad, har den blott visat sig vida mer befordra än afvända kyrklig söndring och förakt för den allmänna gudstjenten. Aldramindst hafva de prester, som satt sig i spetsen för dess tillämpning, derigenom lyckats förvärfva sig flere åhörare än förut, eller höja folkets aktning för deras embete och den kyrka, hvars tjenare de varit.

Med afseende på allt detta och väl vetande, att vi tala i många tusen svenska kristnas namn, vända vi oss till Eder, hjertligen bedjande, att I villen taga denna vigtiga sak i allvarligt öfvervägande samt genom motioners väckande och kraftiga understödjande använda allt Edert inflytande, på det att, hvad på Eder beror, denna sista rest af det gamla, förhatliga konventikelplakatet måtte ur vår lag aflägsnas.

E. J. Ekman,
Ordf., adr. *Kristinehamn.*

A. Beskow,
adr. *Stockholm.*

Sv. Jonsson,
adr. *Vinslöf.*

C. Kollinius,
adr. *Göteborg.*

C. J. Nyvall,
adr. *Granbergsdal.*

F. O. Ramström,
adr. *Stockholm.*

P. Waldenström,
adr. *Gefle.*

Gefle 1879. Boktryckeri-Bolaget Gestrikland.

H. H.

Härmed öfversändande till Eder exemplar af en till Svenska Riksdagens medlemmar ställd skrifvelse angående Kongl. förordn. af d. 11 Dec. 1868 om särskilda sammankomster för andaktsöfning, bedja vi Eder hafva godheten förelägga den samma för den kristna församling eller missionsförening, Ni tillhör, med hemställan om dess instämmande deri. Meningen är att på detta sätt möjligen föranleda flere riksdagsmän att vid näst instundande riksdag väcka motioner i antydda syfte samt att åt dessa motioner hos de öfrige riksdagsmännen tillvinna den uppmärksamhet, som saken förtjenar. Vinner skrifvelsen Eder församlings eller förenings bifall, så torde undertecknandet heldst ske på följande sätt:

*I ofvanstående skrifvelses innehåll instämmer . . . . . *)*
*som består af . . . . **) medlemmar.*

. . . . . den . . . . . 1879.

Enligt uppdrag

(Namn) . . . . . *(Namn)* . . . . . .

Endast ett par personer behöfvas på detta sätt, hvilka å egna och de öfrigas vägnar underteckna skrifvelsen. Före *den 25 December 1879* böra alla de undertecknade exemplaren insändas till *Svenska Missionsförbundets Sekreterare P. Ollén, Stockholm.*

Sv. Missionsförbundets Kommitté.

*) Här utsättes missionsföreningens eller församlingens namn.

**) Här utsättes medlemmarnes *antal*.

Gefle 1879. Boktryckeri-bol. Gestrikland.

Härmed öfversändande till Eder exemplar af en till Svenska Riksdagens medlemmar ställd skrifvelse angående Kongl. förordn. af d. 11 Dec. 1868 om särskilda sammankomster för andaktsöfning, hedja vi Eder hafva godheten föreläggа den samma för den kristna församling eller missionsförening, Ni tillhör, med hemställan om dess instämmande deri. Meningen är att på detta sätt möjligen föranleda flere riksdagsmän att vid nästinstundande riksdag väcka motioner i antydda syfte samt att åt dessa motioner hos de öfrige riksdagsmännen tillvinna den uppmärksamhet, som saken förtjenar. Vinner skrifvelsen Eder församlings eller föreningas bifall, så torde undertecknandet helst ske på följande sätt:

J ofvanstående skrifvelses innehåll instämmer . . . . . .*)
som består af . . . .**) medlemmar.

. . . . . den . . . . . 1879.

Enligt uppdrag

(Namn) . . . . . (Namn) . . . . . .

Endast ett par personer behöfvas på detta sätt, hvilka å egna och de öfrigas vägnar underteckna skrifvelsen. Före den 25 December 1879 böra alla de undertecknade exemplaren insändas till Svenska Missionsförbundets Sekreterare P. Ollén, Stockholm.

Sv. Missionsförbundets Kommitté.

*) Här uteslutes missionsföreningens eller församlingens namn.
**) Här uteslutes medlemmarnes antal.